

Üzemeltetési formák és integrációs lehetőségek a víziközmű törvény hatálybalépését követően

(Hogyan tovább, víziközműszektor?)

Dr. Szabó Iván

Dr. Szabó Iván Ügyvédi Iroda

A MaVíz 2012. február 6-ai, a víziközmű törvényről szóló konferenciáján dr. Szabó Iván a törvény víziközműszektorra gyakorolt legfontosabb hatásairól tartott előadást. Jelen írás az előadás tematikáját követve összefoglalja a törvény hatálybalépésének egyes fokozatait, majd elemzi, hogy ezek tükrében a jogszabály hatálybalépésekor létező üzemeltetési struktúráknak milyen továbblépési lehetőségei lehetnek. Ezzel kapcsolatban a szerző rámutat azokra a rendelkezésekre is, amelyek már most hatályban vannak a törvényben, és befolyásolják a megindult integrációs törekvéseket.

Közhelynek számít ma már, hogy huszonöt éves adósságát rendezte a jogalkotás azzal, hogy 2011. év utolsó (részben) sarkalatos törvényeként elfogadta a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvényt, ezzel az ágazati szabályozást az oly régen óhajtott törvényi szintre emelte.

Huszonöt év várakozás után egy szakmai kódex jellegű törvény esetén joggal várhatnánk el, hogy a törvényt az Országgyűlés a szaktárca előterjesztése alapján mintegy rutinszerűen szavazta meg, hiszen a törvényben érvényesített elvek és jogintézmények jó ideje érvényesültek a gyakorlatban, vagy épp az üzemeltetés régóta hangoztatta azok elengedhetetlen szükségességét. Nem így történt.

Kétségtelen tény, hogy a víziközműszektor, illetve maga a vízgazdálkodás az utóbbi évtizedben örvendően jelentős presztízsnovekedésen ment keresztül, és a társadalom, a politikai és a média egyik kedvelt témaköre lett. A szektor törvényi szabályozása egybeesett a magyar államszervezet reformjával, amit jelzett az a tény is, hogy a kormányzat fontosnak tartotta, hogy a 2011. évi sarkalatos törvények között mindenképpen kerüljön elfogadásra a víziközmű törvény (továbbiakban úgy is mint a törvény) is. Ma már nyugodtan elmondható, hogy a víziközmű törvény az egyik leghevesebb vitákkal kísért jogszabály volt, olyannyira, hogy a körülötte magasra csapó érzelmek még ma sem csillapodtak el teljesen.

Mindezt azért kívántam előrebocsátani, mert a törvény betervezését megelőző tárcaközi egyeztetések (amelyek egybeestek a vízgazdálkodás intézményrendszerének reform-

jával), a bizottsági viták, a módosító javaslatok „tengere” és a kormánypárti frakción belüli feszült viták és az ezek alapján létrejött politikai kompromisszumok mind ott hagyták a nyomukat az eredeti törvénytervezet még koherensnek tűnő szövegén. További nehézséget okozott, hogy a jogalkotási maratonban párhuzamosan előkészített, és szinte ugyanakkor elfogadott nemzeti vagyontörvény sem fedti teljesen a víziközmű törvényt (szerencsére alapelvei szinten sikerült teljes koherenciát elérni). Ezek az anomáliák a törvény lényegét tartalommal kitöltő, teljes mértékben szakmai szempontokon álló végrehajtási rendeletekkel kijavíthatóak, a nemzeti vagyontörvénnyel történő összhang pedig néhány kisebb módosítással elérhető.

Két hónappal a törvény elfogadását követően ebben a cikkben nem a víziközmű törvény általános ismertetésére törekszem – ez egyébként is egy nagyobb lélegzetű munka lenne, amely talán egy többszerzős cikksorozat formájában szükségessé is válik –, az alábbiakban csak szeretnék rámutatni néhány problémára, amely a víziközmű törvény elfogadásával azonnali reakciókat váltott ki a tulajdonosi és az üzemeltető szektorból.

A víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvényt az Országgyűlés 2011. évi utolsó ülésnapján 2011. december 30-án 16 óra 25 perc körül fogadta el, és a jogszabály – egyébként jogtörténeti unikumként – 2011. december 31-én 23.50 perckor lépett hatályba, majd a Magyar Közlöny 2011. évi 166. számában került kihirdetésre.

A törvény hatályba léptető rendelkezései között számos, finoman szólva is „érdekes” rendelkezés került, amelyeknek meglehetősen távoli a kapcsolata a közműves ivóvíz- és szennyvízszolgáltatással. Itt és most ezekkel a rendelkezésekkel nem kívánok foglalkozni, maradjon meg az elkövetkező évtizedek joghallgatóinak alkotmányjogi csemegeként.

Sokkal fontosabbak azok a hatályba léptető rendelkezések, amelyek végérvényesen befolyásolják majd a magyar víziközmű-szektor átalakulását.

A törvény 2011. december 31. és 2016. december 31. között számtalan dátumot és határidőt tartalmaz, amelyek az egyes rendelkezések hatálybalépésére vonatkoznak.

A magam részéről a hatályba léptető rendelkezéseket az alábbiak szerint csoportosítom:

2012. január 1. és 2012. július 1. között hatályba lépő rendelkezések

2012. július 1-jén hatályba lépő rendelkezések

2012. július 1-jét követően hatályba lépő rendelkezések

2012. január 1-jével hatályba lépő rendelkezések, és azok hatása az integrációs folyamatokra:

Mint a média által a vízközmű törvény egyik „atyjának” dedikált ügyvéd, az év eleje óta számtalan kérdést kaptam szolgáltatóktól, polgármesterektől a törvény értelmezésével kapcsolatban. A beszélgetések során még a jogász kollégák is gyakran fogalmaznak úgy, hogy „persze tudjuk, hogy mindez csak július 1-jén lép hatályba, és addig kell mindezt elrendezni stb.”

Szeretném felhívni itt is a figyelmet arra, hogy a törvény alapvető rendelkezései már hatályosak, és az év eleje óta megindult integrációs folyamatokat igenis befolyásolják, még abban az esetben is, ha az azok érvényesítésére hivatott hivatal csak 2012. július 1-jével kezdi meg érdemi munkáját!

Az alapvető rendelkezéseken kívül is vannak azonban olyan rendelkezések, amelyek közvetlenül vagy közvetetten szintén joghatást fejtenek ki:

Ilyen rendelkezés természetesen a törvény 76.§-ában foglalt rendelkezés a díjak alkalmazásáról, amely a legnagyobb érdeklődést és vitákat váltotta ki.

Erről a kérdésről nem szeretnék itt most bővebben írni, sokkal inkább szükséges, hogy nálam felkészültebb árszakértő kollégák írjanak külön cikket ezen szakaszok értelmezéséről. Az mindenesetre mindenki számára nyilvánvaló kell, hogy legyen (bár a telefonokból és az e-mailekből nem ez tűnik ki), hogy a törvény a 2011. december

31-ei állapot szerint befagyasztotta a víziközmű-szolgáltatási díjakat, így azok emelésére csak a törvény hivatkozott rendelkezéseinek keretein belül van lehetőség egészen addig, ameddig az energiahivatal árhatósági szerepkörét gyakorolni nem kezdi.

Ha közvetetten is, de már kifejti hatását a törvény 82.§ (3) bekezdése is, amely a felügyeleti díjak első meg-

a jogalkotási munka határidő előtt teljesítsen. A MaVíz bizottságaiban az energiahivatallal együttműködve gőzerővel folyik a munka a végrehajtási rendelet előkészítésén, ezért joggal reménykedhetünk abban, hogy mire az első megbízások kiadásra kerülnek, addig a vagyonértékelés módszerét szabályozó miniszteri rendelet is megjelenik.

44. § (1) Az országos víziközmű-szolgáltatói érdekszövetség jogalkotási feladatokra, intézkedések megtételére vonatkozó javaslatot tehet a kormány, illetve a miniszter számára, valamint konzultációt folytathat a víziközmű-szolgáltatást érintő stratégiai kérdésekről.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában azt a szervezetet kell országos víziközmű-szolgáltatói érdekszövetségnek tekinteni, amelynek tagjai együttesen a hivatal által nyilvántartott felhasználói egyenérték több mint 50%-ával rendelkeznek.

fizetésére vonatkozik, a felügyeleti díj arányos részét ugyanis a hivatal már 2012. évre vonatkozóan beszédi a 2012. július 1-ei állapot szerint.

Érdekesebb ennél a kötelező vagyonértékelésre vonatkozó rendelkezés alkalmazása. Fő szabályként a törvény 12.§-a a kötelező vagyonértékelésről úgy rendelkezik, hogy ez a szakasz csak 2012. július 1-jén lép hatályba (minthogy az erre vonatkozó végrehajtási rendeletnek is eddig az időpontig kellene elkészülnie), és egyébként magát a vagyonértékelést csak 2015. december 31-ig kell lefolytatni az ellátási felelősöknek. Ezzel szemben a törvény 78.§ (2) bekezdése kimondja, hogy 2012. július 1-jén folyamatban lévő pályázati eljárások esetén a vagyonértékelést már az üzemeltetési szerződés megkötését megelőzően el kell végezni.

Magyarul, ha megindult integrációs folyamat részeként egy önkormányzat vagy az önkormányzati társulás az ellátási területére pályázatot ír ki, hogy 2012. július 1-jére, a törvény „élesítésének” időpontjára egy működési engedélyben megalapozottan reménykedő szolgáltatóval rendelkezzen, akkor ezt a vagyonértékelést sürgősen végre kell hajtania.

Ez nyilvánvalóan okozni fog némi zavart, hiszen mint azt fentebb is említettem, a vagyonértékelésre vonatkozó végrehajtási rendelet még nem létezik, a vagyonértékelők tehát némileg nehéz helyzetbe fognak kerülni, ha most bízzák meg őket. Szerencsére azt semmi sem tiltja, hogy

Itt szeretnék rámutatni egy tényezőre, amely talán hasznos tanács lehet az új üzemeltetési szerződések megkötésénél: A törvény fő szabálya szerint az üzemeltetési szerződés megkötésének alapesete a pályázati eljárás lefolytatása. A törvény azonban nem minden esetben teszi kötelezővé a pályázati eljárás lefolytatását! A törvény helyes értelmezése esetén nyilvánvaló, hogy abban az esetben, ha pályázati eljárás lefolytatása nem kötelező, akkor 2012. július 1-jén folyamatban lévő szerződés kötése esetében nem kell megelőzően vagyonértékelést lefolytatni. Ez természetesen nem mentesít vagyonértékeléssel kapcsolatosan előírt kötelezettség későbbi teljesítése alól.

A 2012. július 1-én hatályba lépő rendelkezésekkel többnyire mindenki tisztában van, hiszen ez a törvény éles indulását takarja, a hivatal hatósági jogköreinek gyakorlásának kezdő időpontja.

A 2012. július 1-jét követően 2016-ig terjedő időszak számtalan határideje közül elsősorban egy döntő jelentőségű határidő van, a 2013. május 31-ei időpont, eddig kell ugyanis az első szolgáltatási engedélykérelmet benyújtani a hivatalhoz.

Ennél a pontnál szeretnék egy kicsit részletesebb kitérőt tenni.

A szakirodalom körülbelül 1995 óta egységes abban a kérdésben, hogy a szolgáltatói piac mára történt szétaprózódása mintegy félezer kis vízműre (egy vicc szerint Finnország az ezer tó országa, Magyarország az ezer vízmű országa) nem-

csak rendkívül gazdaságtalan, de az optimális üzemméret hiányából eredő anomáliák igen veszélyesek is lehetnek. A víziközműszektor integrálására irányuló kormányzati szándékkal szinte kivétel nélkül mindenki egyetértett a szakmában. Ennek ellenére valahogy úgy voltak ezzel az önkormányzatok, mint ahogy a gazdasági megkorlátásokkal vagyunk: mindenki egyetért vele, egészen addig, ameddig a dolog nem vonatkozik rá.

Ahogy az várható volt, a törvény elfogadását követően hihetetlen mértékű szongás indult meg szolgáltatási piacon. Ebben a némileg már hisztérikussá váló „mindenki harca mindenki ellen” állapotban szolgáltató és önkormányzat előtt egyetlen „bálványozott” jogintézmény lebeg: a törvény mellékletében szabályozott „misztikus” felhasználói egyenérték.

Azt, hogy miért helytelen álláspontom szerint ez az egysíkú látásmód, a későbbiekben részletesen kifejtem, most azonban vizsgáljuk meg kicsit részletesebben a törvény idevonatkozó rendelkezéseit:

A törvény 36. § (1) bekezdés c.) pontjának értelmezésével kapcsolatban már 2011. december 30-án is kaptam kérdéseket, és a legtöbb kérdés ma is erre a szakaszra vonatkozik.

Amint az már köztudott, a törvény idézett rendelkezése kimondja, hogy a hivatal az engedély kiadását megtagadja, ha a kérelmező vonatkozásában a 1. sz. melléklet szerinti képlet vonatkozásában a felhasználó-egyenérték nem éri el a százötvenezres számot. Még a velem kapcsolatba lépő jogászok között is sokan voltak olyanok, akik csak eddig jutottak el a törvény olvasásában (és ezek azonnal kétségbe).

A törvény vitájában született kompromisszumok eredményeként az átmeneti rendelkezések között található 84.§ (1) bekezdése kimondja, hogy az első alkalommal – tehát 2013. május 31-e és 2014. december 31. között – előterjesztett engedélykérelem esetén a hivatal legalább ötvenezret elérő felhasználói egyenérték mellett is kiadhatja az engedélyt. Ugyanakkor ezen szakasz (2) bekezdése azt is kimondja, hogy amennyiben ez az érték ugyanezen szolgáltató esetében 2014. december 31-ig nem éri el a 100 000-et, majd 2016. december

31-ig nem éri el a 150 000-et, úgy a hivatal a szolgáltatási engedélyt visszavonja.

Szeretnék itt rámutatni, hogy ameddig az első engedély esetén az 50 000-es felhasználó-egyenérték számításánál a jogalkotó csak lehetőséget ad (diszkrécionális jogkört) a hivatalnak arra hogy az engedélyt „kiadhatja”, addig a 84. § (2) bekezdés a.) és b.) pontjai nem adnak mérlegelési lehetőséget a hivatalnak a visszavonás kérdésében.

Miért tartom fontosnak ezeket a rendelkezéseket külön is hangsúlyozni?

Már a parlamenti vitában, és az azóta eltelt időszak alatt is megfigyeltem, hogy mindenki a felhasználó-egyenérték büvkörébe került. Szolgáltató és önkormányzat szeme előtt csak ez a szám lebeg, gondolván, hogy amennyiben azt sikerül teljesíteni, úgy legalábbis időt nyerhet, aki pedig időt nyer, az, mint tudjuk, életet nyer.

A szereplők teljesen megelégednek arról, hogy a törvény 36. § (1) a.) és b.) pontjában a hivatal rendkívül erős jogköröket kap arra vonatkozóan, hogy a felhasználó-egyenérték mellett szigorú szabályrendszert építsen fel a működési engedély kibocsátásához.

Mindenekelőtt az a.) pont kimondja, hogy a hivatalnak az engedély kiadását meg kell tagadnia (tehát nincs mérlegelési lehetősége), amennyiben a „jogszabályi előírások nem teljesülnek”. Ezen jogszabályi előírásokra az Alapelvek érvényesülésénél még utalni fogok. Szintén el kell utasítani az engedélykérelmet, ha kérelmező nem rendelkezik jogszabályban meghatározott engedélyekkel. Nyilván nem kell külön felhívnom a figyelmet arra, hogy egy víziközmű-szolgáltatónak a működési engedélyen kívül még számos egyéb hatósági engedélyre is szüksége van.

Ennél is fontosabb, hogy az idézett szakasz b.) pontja szerint a folyamatos és hosszú távú víziközmű-szolgáltatáshoz a szolgáltatónak rendelkeznie kell bizonyos pénzügyi, gazdasági, technikai, környezetvédelmi feltételekkel, és az ezek teljesítéséhez szükséges műszaki és tárgyi eszközökkel, személyi és pénzügyi forrásokkal. A törvény szerint ezen feltételek meglétét a kérelem benyújtásakor a hivatal ellenőrzi, és hiá-

nyuk esetén mérlegelési lehetőség nélkül elutasítja a szolgáltató kérelmét.

Megjegyzem, hogy a törvény 82.§ (2) bekezdése szerint, ameddig a szolgáltató működési engedélyét a hivatal jogerősen nem utasította el, addig úgy kell tekinteni (vélelmezni kell), hogy a szolgáltató jogszerű víziközmű-szolgáltató. A hivatalnak a kérelem elbírálására a törvény 4.§ (2) bekezdés a.) pontja értelmében 6 hónapos határideje van.

Jelenleg még nem tudjuk, hogy melyek azok a feltételek, amelyeket a törvény 36.§ (1) bekezdés b.) pontja takar, hiszen az erről szóló végrehajtási rendelet még az előkészítés fázisában van. Okkal reménykedhet azonban a szakma abban, hogy ezek a rendelkezések szigorú feltételeket fognak szabni, hiszen az üzembiztonság elvének beépülésével a víziközmű törvény megalkotásának egyik fő célkitűzése éppen az volt, hogy a jelenlegi áldatlan állapotokat megszüntesse, és az üzemeltetésben a szakmai szempontokat helyezze az előtérbe.

Ennél a pontnál kívánok rámutatni a bevezető soraimban már említett problémára: A törvény még az Országgyűlés elé sem került, máris elindultak az integrációs folyamatok. Az ország különböző területeiről kaptunk híreket, arról hogy a felhasználó-egyenértéket már biztosan nem teljesítő vízművek tulajdonosai keresik az együttműködés formáit, és megpróbálnak valamilyen megoldást összekovácsolni annak érdekében, hogy ne kerüljenek valamelyik állami regionális, vagy nagy megyei víziközmű-szolgáltató vonzáskörébe. Természetesen az állami és az önkormányzati tulajdon (nemzeti tulajdon) egyenrangúságának elve mellett ezek az együttműködések lehetségesek, és biztos vagyok benne, hogy lesz néhány „sok kis” vízmű összeolvasztásából keletkező szolgáltató, amely végül meg is kapja majd a szolgáltatási engedélyt. A hozzánk közvetlenül vagy közvetetten eljutó információk alapján azonban úgy tűnik, hogy ezen szervezkedések során a szereplők abból indulnak ki, hogy 2012. július 1-ig a törvény rendelkezéseit gyakorlatilag nem kell figyelembe venni.

Ahogy azt a bevezető soraimban is említettem, ez nem így van. A törvénynek már most is vannak hatályos rendelkezései, amelyek figyelmen kívül hagyása automatikusan a törvény 36.§ (1) bekezdés a.) pontjának (jogszabálynak való megfelelés hiánya) alkalmazásához, vagyis az elutasításhoz vezet.

Több ellátási felelős önkormányzat üdvözölte, hogy a Vidékfejlesztési Minisztérium szigorú koncepciójával szemben,

amely földrajzilag és műszakilag egybefüggő rendszereket ismert el, a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium és a MaVíz által kidolgozott koncepció érvényesült. A törvény 2.§-ában megfogalmazott definíciók közé 23. pontként a víziközműrendszer fogalmába bekerült a „szigetüzem” megnevezése is. Eszerint a víziközműrendszer olyan víziközművek összefüggő, szigetüzemben működő vagy átadási pontokkal egyértelműen körülhatárolható rendszere, amely önmagában vagy átadási ponton keresztül történő ivóvízátvétellel vagy szennyvíztovábbítással kiegészülve – ideértve a víziközműves kapcsolódó szolgáltatást – képes biztosítani a víziközmű-szolgáltatás műszaki feltételeit biztosítani.

A törvény ezen rendelkezésén felbuzdulva számos önkormányzat kezdett el tárgyalni az ország legkülönbözőbb, egymástól akár több száz kilométerre levő szigetüzemeinek összekapcsolásáról egy szolgáltatóba. Ez még a jobbik eset, mert olyan példáról is értesültünk, hogy az elképzelés szerint minden szigetüzemi vízmű megtartaná az önálló jogi személyiségét egy „holding” alá szerveződve. Ez a megoldás már nyilvánvalóan ellentétes lenne a törvény minden kitűzött szándékával. A holding jellegű tulajdonlás részletes elemzésébe most nem fogok bele, mivel fontossága miatt a tulajdonjogi kérdéseknek egy külön cikket szentelnék szánni.

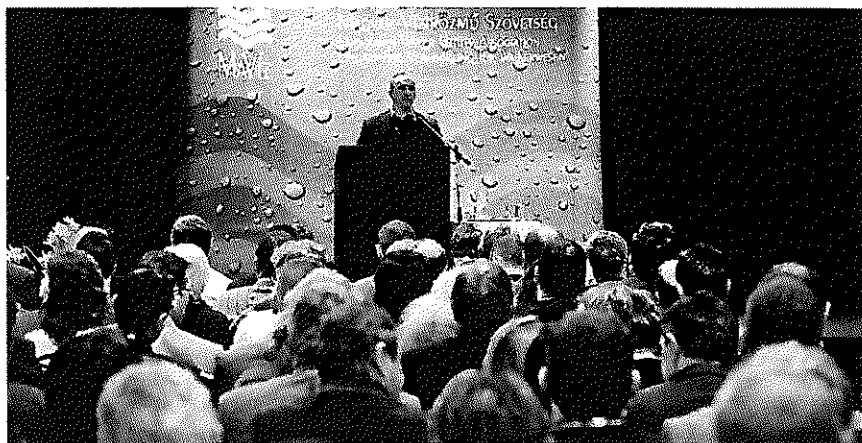
Mindenesetre a szigetüzem elismerése még nem teremt biztosítékot arra, hogy az ilyen szerveződések sikeresen jutnak majd szolgáltatási engedélyhez, az alábbiak miatt:

Amint fentebb is hivatkoztam rá, a törvény 11 db alapelve már 2012. január 1-jén hatályba lépett, ezért azokat érdemes figyelembe venni az ilyen szerveződések létrehozása során. Az ellátásbiztonság elve kimondja, hogy olyan megoldást kell alkalmazni, amely a szolgáltatást folyamatosan és hosszú távon képes biztosítani. A regionalitás elve pedig kimondja, hogy az elkülönült víziközmű-rendszerekkel szemben az egybefüggő rendszereket kell támogatni. A legkisebb költség elve szerint olyan megoldás alkalmazására kell törekedni, amely az adott időszak (jogszabály vagy pályázatban meghatározott idő) alatt a legkisebb mértékben eredményezik a szolgáltatási díjak emelkedését. Az ország különböző földrajzi területein elhelyezkedő, egymással semmilyen műszaki kapcsolatban nem álló szigetüzemek összekapcsolása nagy valószínűséggel nem fogja ezeket a szempontokat kielégíteni. A szigetüzemek összekapcsolása a fogalom tartalmából ki-

indulva műszaki értelemben vett összekapcsolást jelentene, ami természetesen semmiképpen sem reális. Az integráció célpontja az üzemeltető szervezetek egybekapcsolása

A törvény hatálybalépését követő helyzet elemzése után röviden be kívánom mutatni, hogy álláspontom szerint melyek azok a szereplők, amelyek szolgáltatási engedély megadásáért 2012-ben versenybe szállnak: Mind a nemzeti vagyronról szóló 2011.

Szintén meg kell jegyezni, hogy a víziközmű törvény elmulasztott rendelkezni a dolgozói üzletrészek/résztvények kérdéséről. Szemben a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 9-10.§-aival, amely a tulajdoni arányok figyelembevételénél kihagyja a dolgozói résztvényeket, a víziközmű törvény erről hallgat. Ezzel szemben a nemzeti vagyontörvény 12.§ (9) bekezdés a.) és b.) pontja átveszi a vízgazdálkodási törvény

évi CXCVI. törvény, mind a víziközmű törvény szabályozza, hogy a nemzeti vagyron használatára – jelen esetben üzemeltetésére – jogosult gazdálkodó szervezetek milyen tulajdoni megkötések alá eshetnek. Ez egyben szabályozza azt a keretet is, hogy mely cégeknek van esélyük a felhasználói egyenérték minimális összegének elérésére, hiszen azon cégek, amelyek jelenleg nem felelnek meg a küszöbértéknek, csak az ellátási terület növelésével érhetik el azt.

Az első csoportba tartoznak, és a legkönnyebb helyzetben vannak azok a 100%-os állami vagy önkormányzati tulajdonban álló víziközműcégek, hiszen mind a nemzeti vagyontörvény, mind a víziközmű törvény őket preferálja mind a bérleti-üzemeltetési, mind a vagyonnevelési, de bizonyos mértékben még a koncessziós formában is.

Megjegyzem itt, hogy a vagyonnevelés esetében a nemzeti vagyontörvényt kell figyelembe venni, mivel az a víziközmű törvénytől szigorúbb rendelkezést tartalmaz, és kizárólag állami és/vagy önkormányzati, avagy nemzeti tulajdonú cégeket ismer el vagyonnevelőként.

definióját. Mindez némileg nehéz helyzetbe hoz egyes állami regionális vízműveket, ahol az MRP keretében dolgozói résztvényeket bocsátottak ki. Tekintettel arra, hogy tudomásom szerint a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. egyébként is törekszik a tulajdonosi struktúra egységesítésére, ezért nagy valószínűséggel ezen résztvények záros határidőn belül megvásárlásra kerülnek a dolgozóktól. Hangsúlyozom, hogy ez csak személyes meglátásom.

A második csoportba sorolom azokat a vízműcégeket, amelyek 2007. január 1. előtt maximum 49%-ban magántulajdonba (természetes vagy jogi személy vagy jogi személyiség nélküli társaság) kerültek (ezt követően jogilag nem volt lehetőség magántulajdon tulajdonszerzésére közcélú vízellátást nyújtó üzemeltető cégben tulajdont szerezni, ennek ellenére a gyakorlatban ez is előfordult). Ezek a társaságok halmazalkotási szempontból nem koncessziós társaságok, és nem is állnak külföldi állomokkal kötött beruházásvédelmi egyezmények hatálya alatt. Ebbe a kategóriába esnek azok a cégek is, amelyek valamely külföldi cég által rész-

ben tulajdonolt vízműcég leányvállalatai, tekintettel arra, hogy mind a víziközmű törvény, mind a nemzeti vagyontörvény preferálja a nemzeti tulajdont a holding jellegű tulajdonlásnál is, tehát a céget tulajdonló holdingnak is tisztán nemzeti tulajdonban kell állnia.

Ezen cégek megmaradásának elsődleges szempontja a felhasználói egyenérték teljesítése, az alábbiakra tekintettel:

A törvény 36.§ (1) bekezdés f.) pontjának a contrario értelmezése (az elmentéből történő visszakövetkeztetés logikája) szerint, amennyiben egy ilyen tulajdoni struktúrával rendelkező cég 2011. december 31-én érvényes üzemeltetési szerződéssel rendelkezett az ellátási felelőssel, és azt időbeli hatályában nem hosszabbította meg, és nem is kötött új szerződést, úgy, ha 2013. május 31-én rendelkezik a minimális felhasználói egyenértékkel, akkor zavartalanul üzemeltethet tovább a szerződés lejártáig (nem feledve természetesen a törvény 36. § (1) a.) és b.) pontjához fűződő jogkövetkezményeket.)

A magam részéről nem nagyon ismerem olyan részben privatizált (és nem külföldi tulajdonú) víziközmű-céget, amely ezeknek a feltételeknek maradéktalanul megfelelné, ezért abból a feltevésből indulok ki, hogy ezeknek a cégeknek a fennmaradásának kulcsát az ellátási terület növelése jelentheti.

Nos, a lehetőségek meglehetősen korlátozottak:

Új bérleti-üzemeltetési szerződést nem köthetnek, hiszen a törvény 29.§ (1) bekezdése ezt a lehetőséget a vegyes tulajdoni struktúra miatt kizárja.

Szintén kizárt a vagyonkezelési szerződés megkötése, mert a nemzeti vagyontörvény csak a 100% állami vagy/és önkormányzati tulajdont ismeri el közvetetten és közvetlenül.

Elméletileg a koncessziós üzemeltetés lehetősége nyitva áll, hiszen ott továbbra is van lehetőség a magántulajdon megjelenésére, azzal a korlátozással, hogy az természetes személy és átlátható szervezet lehet. Figyelembe véve viszont a koncessziós szerződések eddigi gyakorlatát, valamint az eljárás lefolytatásával kapcsolatos időtartamot, kevés esélyt látok arra, hogy ez az üzemel-

tetési forma gyakori lesz. Koncesszió esetében a törvény 27.§-a kimondja, hogy a pályázat kiírója a pályázat nyertesét koncessziós társaság alapítására csak akkor kötelezheti, ha a koncessziós társaság a koncessziós szerződés keretében ellátandó terület vonatkozásában az e törvény szerinti engedélyezési feltételeket teljesíteni tudja. Önálló koncessziós társaság alapítása nélkül a pályázat nyertese csak akkor üzemeltethet, ha nemzeti tulajdonban van.

Jóval kézenfekvőbb megoldás lenne ezen társaságoknak a Gazdasági Társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.) egyesületekre, konkrétan a beolvadásra vonatkozó 81.§ alkalmazása. A beolvadás esetén ugyanis a beolvadó társaságok jogutód nélkül megszűnnek, míg az átvevő társaság a beolvasztott társaságok általános jogutódja lesz, beleértve így az átvett cégek által megkötött üzemeltetési szerződéseket is. Elképzelhető tehát egy olyan modell, amikor egy ilyen vegyes tulajdonú cég magába olvasztja a környezetében található víziközműcégeket, ezáltal ellátási területe (így a számított felhasználói egyenértéke is) megnövekszik anélkül, hogy a törvény 36. § (1) bekezdés f.) pontját sértene. Jelzem, hogy csak a beolvadás jelent megoldást, és csak egy cég, az átvevő részére. Az összeolvadás nem jelent kiutat, mert ebben az esetben az összeolvadó társaságok megszűnnek, és egy új jogi személy jön létre. 2012. július 1-jétől a hivatal a törvény 42.§-a alapján már kontrollt gyakorol az ilyen egyesületek felett, önmagában az a tény azonban, hogy az egyesülésben részt vevő cégek azért olvadnak be egy szolgáltatóba, hogy az jogosult legyen működési engedélyt előterjeszteni, semmilyen szempontból nem tiltott.

Elképzelhetőnek tartom, hogy lesz az országban olyan szolgáltató, amely így fog engedélyt kapni, de tapasztalataim szerint az ilyen esetekben a partikuláris érdekek megakadályozzák az együttműködést. (Mindenki azt szeretné, ha az ő vízműve lenne az átvevő, amely megmarad.)

A harmadik csoportba tartoznak a 2007. január 1. előtt részben külföldi tulajdonba került, és nem koncessziós víziközműcégek. Ismert, hogy ilyen a két nagy fővárosi szolgáltató és a Szegedi Vízmű Zrt. is, valamint

a jelen cikk megírásakor még éppen agonizáló Pécsi Vízmű Zrt. is. A halmazalkotás alapja maga a víziközmű törvény, amely külön nevesített kivételt tesz ezen cégekkel a 36.§ (2) bekezdésében.

A törvény értelmében ezen cégek szolgáltatási engedély-kérelmét a hivatal a felhasználó-egyenérték hiánya esetén nem utasíthatja el. Ennek két feltétele van: egyrészt 2011. december 31-e előtt megkötött üzemeltetési szerződéssel kell rendelkezniük, másrészt a szolgáltatási engedély elutasítása nemzetközi beruházásvédelmi egyezményekben kell, hogy ütközzön.

Magyarország számos kétoldalú, ún. beruházásvédelmi egyezményt (nemzetközi szerződést) kötött (ún. BIT), amelyekben jellemzően a washingtoni székhelyű Beruházási Viták Nemzetközi Központja (ICSID) vagy más választott bíróság került kikötésre. Amennyiben valamelyik állam területén honos beruházó beruházása állami beavatkozás folytán sérül a másik államban, akkor kártalanításra jogosult. A magyar-francia beruházásvédelmi egyezményből kiemelem a leginkább idevágó rendelkezéseket.

Az 5. cikk 2. bekezdése kimondja: „5. cikk 2. A szerződő felek nem hoznak kisajátító vagy államosító intézkedéseket, vagy semmilyen más olyan intézkedést, amely közvetlenül vagy közvetve a másik szerződő fél beruházóit a területén vagy tengeri övezeteiben levő beruházásai tekintetében tulajdonától megfosztaná, kivéve azokat az intézkedéseket, amelyeket közérdekből hoztak, és feltéve, hogy ezek nem megkülönböztetőek, és egy külön megállapodással nem ellentétesek...”

...A tulajdonkorlátozással kapcsolatosan meghozható intézkedéseknek azonnali és megfelelő kártalanítás fizetésével kell járniuk, amelynek összege meg kell, hogy feleljen az érintett beruházások – az intézkedések meghozatalát vagy ismertté válását megelőző napi – tényleges értékének. Ezt a kártalanítást a beruházóknak konvertibilis valutában kell kifizetni és annak szabadon átutalhatónak kell lennie. A kártalanítást a tulajdonkorlátozás napjától számítva késedelem nélkül kell átutalni, ennek hiányában az átutalás napjáig megfelelő piaci kamatlábbal számított kamatot kell fizetnie...”

Tehát, ha akár a nemzeti vagyonról szóló törvény, akár a víziközmű törvény azt írná elő, hogy hatálybalépését követően semmilyen korábban szerzett pl. francia magántulajdon nem lehet jelen víziközmű-üzemeltető cégben, azaz kizárólag önkormányzati vagy állami tulajdonú társaság üzemeltethet bármely jogcímen víziközművet, úgy ezen egyezmény alapján a „beruházás” fogalmának meglehetősen kiterjesztő értelmezése nagy valószínűséggel kártalanítási

követelésre adna alapot, és a francia állam az ICSID-hez fordulhatna.

Szeretném hangsúlyozni, hogy ez semmilyen szempontból nem érinti az ellátási felelős (önkormányzat, állam) és a szolgáltató közötti jogviszonyt! Amennyiben tehát a külföldi befektető irányítása alatt álló szolgáltató nem tartja be az üzemeltetési szerződést, vagy éppen a befektető nem tartja be a szindikátusi szerződést (részvényesi szerződés stb.), vagy más megállapodást, úgy ez egy relatív polgári jogviszonyt és nem közhatalmi jogviszonyt jelent, tehát a üzemeltetési szerződés, annak rendelkezéseitől függően, felmondható rendelkezéssel (ahogy 2012. szeptember 10-én történt Pécsen).

A negyedik csoportba sorolom a koncessziós társaságokat, amelyek nem állnak nemzetközi beruházásvédelmi egyezmény hatálya alatt.

Általánosságban itt is elmondható, hogy amennyiben a törvény hatálybalépésének időpontjában ezek a társaságok közszolgáltatói státuszt élveznek, akkor a koncessziós szerződés végéig jogosultak a szolgáltatást folytatni. Ennek az elsődleges korlátja, hogy a felhasználói egyenértéket nekik is teljesíteni kell, és természetesen meg kell felelni azoknak a személyi és tárgyi feltételeknek is, amelyet a vhr-ek előírnak.

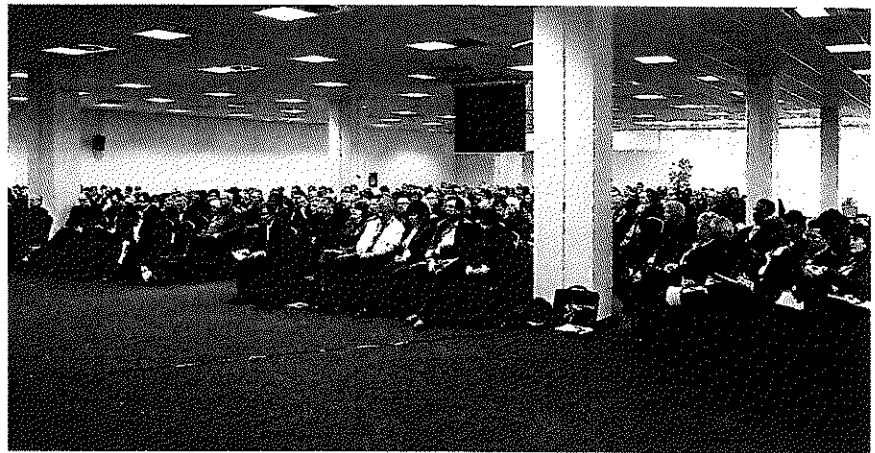
Legjobb tudomásom szerint ma nincs olyan koncessziós társaság, amely ezt a feltételt teljesíteni tudná, ezért itt is a felhasználói egyenérték elérésének a problémája merül fel:

A további terjeszkedési lehetőségei talán ezen társaságoknak a legkorlátozottabb. Dogmatikailag elképzelhető (bár én ilyenről nem tudok) olyan koncessziós társaság, amelynek kizárólag állami vagy/és önkormányzati tulajdonú, illetve a koncessziós társaságot tulajdonló társaság közvetetten állami vagy/és önkormányzati tulajdonban van (nemzeti tulajdonú holding által tulajdonolt cég). Ebben az esetben nem lenne elméleti akadálya annak, hogy ez a koncessziós társaság további bérleti szerződést vagy vagyonkezelési szerződést kössön, és ellátási területét növelve érje el a felhasználói egyenérték minimumát.

Annak sincs jogi akadálya, hogy egy ilyen koncessziós társaság induljon egy újabb koncessziós pályázaton mint pályázó. A koncessziós szerződések elé a nemzeti vagyontörvény 12. § (13) bekezdése két feltételt állít: a jövőben koncessziós szerződést csak természetes személlyel és átlátható szervezettel lehet kötni. Az átláthatóság követel-

ményének ezek a cégek valószínűleg eleget tudnának tenni.

Személyes véleményem szerint keves esélye van annak azonban, hogy az önkormányzatok az egyszerű és gyors, bérleti és vagyonkezelési konstrukciók mellett az elhúzódó és elég költséges koncessziós eljárást vá-

lasszák, hiszen az így létrejövő koncessziós társaságoknak önmagukban is teljesíteni kellene a felhasználói egyenértéket és az egyéb feltételeket, koncessziós társaság nélküli üzemeltetésre a nemzeti vagyontörvény szerint csak a kizárólagos állami vagy/és önkormányzati tulajdonú cégek jogosultak.

Megjegyzem, hogy ezeknek a cégeknek még a korábban már ismertett beolvastások növekedés sem jelent megoldást. A hatályos 1991. évi XVI. törvény 8.§ (2) bekezdés c.) pontja ugyanis kimondja, hogy a koncessziós pályázatban a koncessziót egy megadott közigazgatási egységre kell megadni. A koncessziós jogosultság földrajzi kerete ezért álláspontom szerint ezért zárt, azt más szolgáltatók beolvasztásával nem lehet növelni.

Az ötödik csoportba sorolom az önkormányzati intézmények által üzemeltetett társaságokat. Bár csekély számban, de még léteznek ilyenek is.

Ezeknek a formációknak sürgősen be kell fejezniük működésüket, és a tulajdonos önkormányzatoknak egy a törvény 36.§-ában foglalt feltételeket kielégítő gazdasági társaságot kell alapítaniuk, vagy ellátási területüket egy olyan társaság

üzemeltetésébe kell adniuk, amely megfelel a szolgáltatási engedély feltételeinek.

A törvény 32.§ (2) bekezdése ugyanis formakényszerrel vezet be, amelynek értelmében szolgáltatási engedélyt csak korlátozott felelősségű társaság vagy zárt körűen működő részvény-

társaság kaphat, önkormányzati intézmény tehát nem kaphat szolgáltatási engedélyt.

Összegezve a fentieket, láthatjuk, hogy a víziközmű törvény a nemzeti vagyontörvénnyel karöltve erősen preferálja a nemzeti tulajdonú cégek szolgáltatási területének növekedését. Bár a két törvény bizonyos formákban továbbra is biztosítja a magántulajdonú üzemeltetés lehetőségét, ezek jövőbeni terjeszkedésének lehetőségei rendkívül korlátozottak lettek.

A víziközmű törvény hatálybalépését követő integrációs folyamat egyértelmű nyertesei azok a kizárólag állami vagy/és önkormányzati tulajdonban álló cégek, amelyek nagyságrendjüknel, szakmai felkészültségüknel fogva nagy valószínűséggel már most képesek lennének a szolgáltatási engedély megszerzésére. Ezek között a cégek között viszont kíméletlen verseny indul majd meg a kis szolgáltatók megszűnése helyén keletkező szabad területek megszerzéséért, amely harc haszonélvezői az ellátási felelős önkormányzatok, és elsősorban a fogyasztók lesznek.